

Manica:

Ob 20 letnici

Prvi december je in ostane nam Jugoslovanom največji in najpomembnejši zgodovinski praznik — praznik našega zedinjenja. Letos pa slavimo na ta dan kar dvojno slavje, kajti prav te dni je poteklo dvajset let, odkar je vladar najblazjega spomina, viteški kralj Aleksander spojil tedanjo, na novo porojeno kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev v veličastno in mogočno enoto. Po njegovem prizadevanju smo se vsi trije narodi prelili v eno telo in postali nerazdružljivi bratje in sestre med seboj, postali smo svobodni otroci naše mogočne matere Jugoslavija. Mladina! S svetim spoštovanjem v srcu se zavedaj, da je bila težko pričakovana Jugoslavija krščena z mučeniško krvjo! Na tisoče tvojih prednikov je trpelo — prelivalo

škropljena! Zvesto jo bomo čuvali, ker jo ljubimo. Naši bratje in očetje so jo priborili za ceno velikih žrtev, zato se tudi mi zdaj in v bodoče ne plašimo nikakega trpljenja, ako gre v njeno dobrobit. Nепrestano se hočemo truditi za njen procvit in blagostanje ter jo nekoč kot tako položiti v roke našemu mlademu kralju Petru II., sinu nesmrtnega kralja Aleksandra-Zedinitelja in vnuku kralja Osvoboditelja Petra I!

Zivel naš kralj Peter in njegova prevzvišena mati kraljica Marija! — Zivela naša mila skupna domovina Jugoslavija!

dragoceno kri in darovalo za njo svoje življenje. S herojskimi, nadčloveškimi žrtvami naših junakov je ustvarjena naša ljuba Jugoslavija, ki nas je rešila tujčeve pete. Zato bodimo vedno zvesti in vredni otroci naše mile skupne države, ki je presekala našo suženjsko dobo, sprejela nas kot najboljša mati pod svoje varno okrilje, dala nam svobodo in možnost do napredka ter nam tako omogočila življenje vredno človeka! Sveta nam bodi zemlja, v trpljenju porojena, s krvjo prepojena in s solzami po-

TONE TRDAN:

Od Ribn'ce do Rakitn'ce

Lisko je bil edina opora revni družinici. Včasih je zaslužil lepe denarce, da se je družina prijetno preživljala. Vedno je vozil les z žage na postajo v trg. Oče je prinesel nekaj denarja, mati je hodila po njivah delat sosedom, Matevžek pa je doma popravljal to in ono. Tako so lepo živeli vsi trije, čeprav niso imeli ničesar svojega kot uboga hišico tam ob vodi, prav na koncu vasi. O, kje so tisti časi!

ka. Vendar sta si bila prijatelja, prava prijatelja.

Matevžek je bil majhne postave, droben, velikih sivih oči z eno naramnico preko leve rame in z raztrganim jopičem. Bos je hodil vedno, le pozimi mu je Nosanka preskrbela čevljem podobno obuvalo od neke stare tete. Težko je v njih štorkljal kot raca. Vinko se mu je čestokrat posmehoval.

Usoda je hotela drugače. Matere ni bilo več. Oče ni ničesar zaslužil. S strahom je dobri in skrbni gospodar gledal na sinovo bodočnost.

2.

Spomladi je bil Matevžek pri Nosanki. V šolo ni več pohajal, le v zimskih mesecih do aprila. Konec je bilo skrbi, konec šolskega prahu, veselja, zabav in iger. Zanj se je začelo resno delo.

Z Vinkom sta si bila prijatelja. Saj sta bila istih let. Vinko je bil plečat, širokega obraza, v kratkih hlačkah z zelenimi naramnicami. Hodil je v trško šolo. Velik gospod bo nekoč postal. Vsaj tako si je mislil Matevžek. In tega se je Vinko prav dobra zavedal. Hodil je pokonci. Njegove temne oči so prezirljivo gledale zdaj pa zdaj Matevžka, ki je ves zašit in razmršen delal pri njih od zore do poznega mra-

Matevžek je bil zelo priden in ubogljiv. Delal je vse, kar mu je velela gospodinja. Hodil je na polje, pomagal pri oranju, skrbel za živino, šel z gozdarji v gozd sekati drva. Vsemu se je privadil. Ob nedeljah je bil prost, le živino je moral nakrmiti. Tedaj so se začele tudi zanj ure, ko je pohitel k očetu domov ali na materin grob. Mame ni mogel pozabiti. Čestokrat je tožil očetu in teti Urši, kako hudo mu je po njej, kako zapuščenega se čuti. Posebno tedaj, ko ga tovariši prezirajo in se norčujejo z njega.

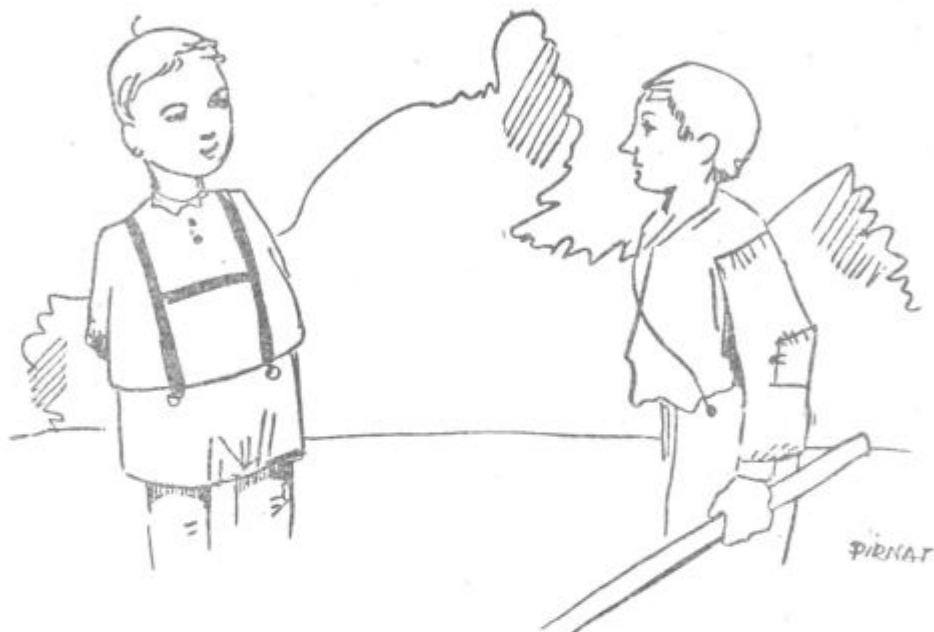
Tisto pomlad so bili veliki nalivi. Od Velike gore so se neprestano vabili temni oblaki in sipali dež v toliki meri, da so vsi potoki v dolini narastli in prestopili bregove. Lilo je nepretrgoma kot iz škafa tri tedne. Sv. Ana je bila vedno zakrita v meglo, znak, da še dolgo ne bo tako kmalu lepšega vremena.

Voda se je razlila po polju. Rakitnišica je prestopila cesto tja do gozda. Obrh je bil poln vode. Mlini so se ustavili. Nekateri so bili pod vodo, le dimniki so štrleli iz »jezera«. S hriba za vasjo je bil veličasten pogled na zalito ravan. Malo je manjkalo, da ni hudournik oblil tudi vas, ki je samevala pod hribom.

Bila je sobota. Vinko je prišel iz šole. Poiskal je dva tovariša, Skopinovega Ivana, drobnega fantka enajstih

Vinko, najbolj korajžen izmed vseh štirih. Saj je tudi največ vedel in znal. Ostali trije so ga spoštovali in ubogali, ker je hodil v trško šolo in to ni, kar si bodi. Kar je le hotel, je dosegel pri njih.

Blizu izvira potoka se je bil grajskega logarju odvezal velik čoln. Hudournik je odtrgal prednji konec lope, strgal močno vrv in čoln je bil prost. Ivan ga je prvi zagledal. Ves radosten je vzkliknil:

let z velikimi modrimi očmi, in Mlinarjevega Toneta, obilnega debeluščka z majhnimi rjavimi očmi in z dežnikom. Vsi trije so v hlevu poiskali Matevžka in hajd na hrib!

Čedna četvorica. Vsi skupaj so se skrili pod velikim dežnikom, ki ga je razpenjal Mlinarjev Tone, pa čeprav je le malo rosilo.

Tone je gledal izpod visokega čela kot miš iz moke. Majhne oči so živahno krožile sem in tja ter našle vsako malenkost, ki se je dala spraviti v zvezo z njihovimi igrami. Nosil je oguljen klobuček z lepim perjem od šoje, ki jo je bil vjel na koruzo pod Bukovico. Ivan pa je s svojimi velikimi očmi gledal kot sveti Alojzij, milo in pohlevno. Tako ga je namreč krstil stric Rok. In je imel tudi prav. Kloбуka ni nosil. Le včasih je dal na glavo pošvedrano kapo.

»Jaz bi šel na splav«, se je oglašil

»Glejte gal Pojdimo tja in peljimo se po vodi. Boste videli, sam bo šel, prav nič ne bo treba veslati.«

»Ali se nič ne bojiš jezov in onega mosta v Založju?« je zaskrbelo Matevžka.

»Kaj šel! Čoln prenesemo čez most in spet odrinemo dalje.«

»Pa pojdimo!« pravi Tone.

»Ampak jaz se bojim«, je omahoval Matevžek.

»Pojdi no, šleva šlevasta! Kaj se res bojiš? In ti, ki si bil vedno pri vodi, ki te vse ribe poznajo od Španovega mlina pa do Svete Marjete«, se je oju-načil Tone.

Končno je Tone prijel Vinka in Ivana pod pazduho ter zbežal z njima po hribu navzdol. Vsi so hiteli po obronkih Bukovice proti čolnu.

»Haló! Halóoo! Dežniiki!« se je na vse grlo drl za njimi Matevžek.

(Dalje prihodnjič)

J. 2.:

1918 — 1938

Dvajset let Jugoslavije

(Dramatizirani prizor)

Bilo je oktobru
osemnajstega leta.
Tedaj smo zdrobili
okove — verige
v prah in drobir...

Ves narod je vstal
kakor en mož,
orjaški in silen.

Zeljno smo vdihali: — SVOBODO!

Sovražniki naši so se razpršili
in se poskrili,
kakor preplašena jata
pred kraljem višav...

In kratko zatem,
pisali tedaj smo:

1. DECEMBRA 18. LETA

je zasijalo zlato sonce,
zlate svobode

nad Beogradom,
Zagrebom,
belo Ljubljano,
nad vso našo zemljo,

in sončni prameni so švigali
od snežnih triglavskiholic,
do motnega Vardarja
in plodnih banatskih ravníc.

DVAJSET LET!

Ze dvajset let smo v
skupnem domu,
pod bratskim krovom.
Lepši in širši dom
gradimo bratom in sestram,
hčeram in sinovom,
vsem ljubim zanamcem,
bodočim rodovom.

* * *

Sedaj smo: orači,
konači,
zidarji,
tesarji,
delavci s peresom
in knjigo.

NOVRODUSTVARJAMO

zemljo plodimo
razore obračamo, dvigamo nov,
prostranejši krov
deci bodočih rodov
in zemlji jugoslovanski

IN ZEMLJI JUGOSLOVANSKI!...

BOG, ČUVAJ JO!...

In jo varuj...

Ze dvajset let — smo ENO!

In eno bomo ostali!
Bodimo složni,
in bomo ostali svobodni —
Vselej in vekomaj!

NIKOMUR NIKOLI PODLOŽNI

V novo obdobje gremo:

Se bomo

zidali,
tesali,
z umom gradili,
z besedo učili:

O, JUGOSLAVIJA,
TI SI MATI NAS VSEH.

* * *

JUGOSLAVIJA, TI SI
MATI NAS VSEH!

Mladi rod Ti svečano obljublja:
Te bomo ljubili,

zmeraj branili,
nikdar pozabili!...

Kako nam naroča
Vitez z Oplenca?

Čuvajte... Mi... Jugoslavijo!

Ob tej uri slovesni
vsi prisezimo:

ČUVATI JO HOČEMO

•

ČUVATI JO HOČEMO!

Hočemo!
Hočemo!

LOJZE ZUPANC:

Od kdaj so bolhe na svetu

(Belokrajnska)

Bolha je živalca, ki je nihče ne mara. Največ bolh imajo leni in nesnažni ljudje. Psi pa menda itak nikoli niso brez njih. Saj kar tjavendan pa tudi ne pravi belokrajnski pregovor: »Kdor spi s psi, vstane z bolhami!« —

Toda od vavek bolhe tudi niso na svetu. Ustvarjene so bile v Beli Krajini. To se je zgodilo takole:

govorile, govore, govore... Okoli njih pa so se lovili in kričali umazani otroci v raztrganih robačah. Zdaj pa zdaj se je iz gruče odtrgal otrok, se ustopil pred mater in z jokajočim glasom zaprosil:

»Mama, lačen sem!«

»Počakaj, saj ne gori voda!« ga je zavrnila opravljiva ženska.

Prišla sta nekoč Kristus in sveti Peter v vas ob leni Kolpi. Še bolj ko Kolpa, so bile lene ženske v vasi. Ničesar niso delale, samo postavale so ob vodnjakih po dve in dve in opravljale sosedo... Zaman sta božja popotnika opozarjala ženske na delo. Kristus je hodil od gruče do gruče, in hoteč opravljive ženske spraviti k delu, jim je govoril: »Kdor dela, tri dni dlje živi!«

Ženščure pa niso vedele, s kom govorijo, pa so dvignile pesti in mu zagrozile: »Pazi se, prihajač! Kdor hodi po selu, dobi po čelul!«

Sveti Peter se je zbal tepencije in je zaprosil Kristusa:

»Gospod, pojdiva dalje. Ženske so vzkipljive ko razdraženi purani. Bolje je, da greva odtod, sicer se bodo res še zagnale v naju.«

In je prijel Kristusa za plašč ter ga povlekel za seboj.

Prideta na drugi konec vasi. Tam so pred zidanico spet posedale ženske in

Spet drugi se je ustavil pred materjo in zajokal:

»Mama, daj mi kruha!«

Klepetavi ženščini pa ni bil mar otrokov jok in ga je nagnala:

»Počasi, burja! Kaj sitnariš?«

Vse to sta videla Kristus in sveti Peter. Kristusa je v dno duše užalila ta malobrižnost lenih in opravljivih žensk, zato je mimogrede posmehljivo pozdravil:

»Dolgo govorjenje — malo prida!«

Ženske pa so mislile, da sta božja popotnika prosjaka in so vse hkrati zakričale na njiju:

»Glejte ju, gizdava berača, ki prazno torbo nosita!«

»Nikar tako, ženske!« jih je posvaril Kristus. »Otroci tekajo gladni in raztrgani okoli vas. Dajte jim jesti, zašijte in umijte jih!«

vavek — zmerom
robača — srajca

Toda ženščine so ga zavrnile:

»Ti se brigaj zase! Kaj bi nas učil in na otroke spominjal. Deca so veselje in žalost...«

»Kaj res nimate nobenega drugega dela, ko tukajle posedati in govoričiti?« se je začudil Kristus.

»Nobenega!« so ženske zakričale vse hkrati in se pričele posmehovati božjima popotnikoma.

Sveti Peter je opazil, da se v Kristusu nabirata jeza in srd. Hotel je preorečiti najhujše, zato je brž dvignil popotno palico in posvaril klepetavo gručo žensk:

»Azite se, ženske! Božja je najjačja!«

Ker pa lene ženske le niso prejenjale opravljati in se niso zmenile za jek glasnih, raztrganih in umazanih otrok, se je Kristus pripognil, pograbil na tleh pest peska in ga vrge! v gručo žensk, rekoč:

»Evo vam, da boste z naprej imele polne roke dela!«

Pri priči se je pesek spremenil v bolhe. Poslej so imele ženske z obiranjem bolh dela na pretek — — —

Od takrat so bolhe na svetu.

GUSTAV STERNŠA:

Strahopetec

Mali Nejčc dirja skozi gozd. Deček je ves preplašen, znojnega čela in zmrušenih las hiti po stezi in se nikamor ne ozre, a nad njim brenči sršen, ki se mu dozdeva velik in strahoten kakor z bombami napolnjen aeroplan.

Nejčc se spotakne in pade v plitvo kotanjo:

»Po meni je! Zdajle me bo usekal s svojim strupenim želom in konec me bo! Kdo bo mesto mene jedel in spal ter se veselil? Kako žalostno bo v mračni zemljici!«

Mislil se mu mešajo v glavi. Spomni se na mamo, ki jo je tolikrat žalil in na očeta, ki je moral vedno stati za njim z brezovko, da ga je slušal.

In zdaj ne bo videl nikogar več! Konec! Konec!

Pa je vse mirno v gozdu, nič se ne gane. Brenčanje nad njim je potihnilo, le na drevesu se čuje čivkanje mladih ščinkavcev, ki stezajo kljune in kličejo lačni svojo mater.

Nejčc dvigne glavo. Le nekoliko se vzdigne, ker se še vedno boji, da se ves trese.

Nikjer ni več sršena.

Zdaj deček vstane in hoče nazaj na travnik, odkoder je pobegnil. Globoko se oddahne in se zasmije sam svojemu strahu, ki je takoj pozabljen.

Ze se mu obraz razširi in glasno se zareži. Zapazil je mlade ščinkovce in takoj pozabil na sršena. Počasi jame plezati na drevo, kjer čepi gnezdo v rogovili.

Hipoma pa prebledi in se spusti nazaj na tla in skoči spet v kotanjo:

»O, saj ne bom nikoli več, res nikoli več, nel! Vem, da se bliža kazen,

ta nesrečni sršen je počenil tik gnezda in skoraj stisnil sem ga z roko! Jej, jej! Kaj bi se zgodilo z menoj, če bi ga zgrabil! Oh, oh, vem, da bi mi roka zatekla, ali pa še celo kar odpadla, ker bi bila tako hudo zastrupljena.«

Zdaj pa brenčanje ni ponehalo. Bližalo se je vedno bolj in bolj.

»Tako in zdaj bo po meni! Zdaj kesanje nič več ne pomaga! Mama, očca, oprostita mi, zadnja ura se mi bliža!«

»Kje pa si ti, bojazljivec?« začuje tedaj glas svojega starejšega brata, ki je prišel počasi za njim.

»Sršen! Sršen! Ali ga slišiš?«

»No, če bi tudi bil, ti šleva šlevasta, saj ga vendar lahko odpodiš, preden ti kaj zlega stori. Sicer pa brenči okoli tebe samo velik obad. Poglej, slamico ima v zadku. To si prav ti preje na travniku storil. Zakaj ne pustiš žuželke na miru, če je ne znaš hitro ubiti? In zdaj je obad pribrenčal za teboj in se maščeval! Sramuj se! Nad šibkega se takoj spraviš, a kakor slutiš, da je kdo vsaj nekoliko močan, že bežiš pred njim!«

Brat je dvignil Nejčca, mu prisolil zaušnico, da se je kar skremžil in ga zapodil domov.

Listnica uredništva

Uganke in križanke iz zadnjih številčk so pravilno rešili:

Dominko Aleksander, uč. I. razr. I. drž. real. gimn. v Ljubljani, Magušar Marija, dijakinja v Ljubljani, Gregel Danijela, uč. V. razr. v Postojni, Vidovič Marica, dijakinja v Rušah pri Mariboru, Peršin Anton, uč. II. razr. v Mojstrani, Korun Tonček, uč. III. razr. na Ledini v Ljubljani, Seme Zvonko, uč. I. b. razr. II. drž. real. gimn. v Ljubljani, Čok A. Sonja, uč. I. razr. real. gimn. v Beogradu, Golob Janez, dijak v Ljubljani, Zavrl Janez, dijak II. razr. drž. gimn. v Ljubljani, Bojan Predan, dijak v Ptuj, Sonja Čok, uč. I. razr. real. gimn. v Beogradu.

★

A. P. v Trstu: Črtica je dobro napisana, vendar za mladinski list neprimerna. Med našimi mladimi bralci in bralkami je še mnogo otrok, ki verujejo v takšne čudeže. Zakaj bi jim jemali to vero? — Pošljite svojo črtico kakšnemu družinskemu listu.

★

Julian: Ni zrelo za tisk.

★

Gero K. Na žalost smo tako založeni z rokopisi, da Tvoje povesti ne moremo sprejeti.

★

B. R. v Mariboru: Stric Matic bo bo Tvoji želji ustregel. V eni izmed prihodnjih številčk objavimo članek: »Kako si napravim sam enocevni radio«.

★

Pozor Jutrovčki! Najlepša živalska zgodba, ki jo je kdaj napisal slavni ameriški pisatelj Seton Thompson, je brez dvoma volčji roman »Sivko«. Prosite starše, da vam kupijo to knjigo!

SIVKO

VOLČJI ROMAN

Prevedel Vladimir Levstik

Š to knjigo ponuja založba »Cesta« slovenskim bralcem dar, ki ga bodo vsi prijatelji narave s pohvalo sprejeli. Roman, čigar junak je prerijski volk! Slavni pisatelj živalskih povesti prikazuje Sivkovo usodo od trenutka, ko postane ostrotele volčič rejenc ovčarjeve psice in s tem podložnik človekovega kraljestva, pa do ure, ko se — izmučen od civilizacije — otrese skrbnitva svojih gospodarjev in vrne v rodno divjino. Zgodba o dogodivščinah četvoronogega junaka je razgibana in napeta, kakor le malokatera zgodba o ljudeh; toda pripovedovalec ne ostaja na površju, ampak vodi bralca po vseh labirintih Sivkove volčje duševnosti. In čudno, ta volčja duša, ki Sivku ne brani vzljubiti človeka, a mu vendar ne dá, da bi zatajil svojo kri in se izpremenil v psa, nam postane kaj kmalu tako domača in draga, da čutimo z njo, se s njo radujemo in z njo trpimo!

Knjiga, ki jo krasi lepo število risb našega umetnika Nika Pirnata, se bo na prvi mah prikupila vsakemu prijatelju živali. Mladina jo bo uživala s snovne strani, odrasli jo bodo čitali kot psihološko mojstrovino, in Miklavž, ki se gotovo že zalaga z darovi, bo njene zmerne cene še prav posebno vesel.

»Sivko« se naroča pri založbi »Cesta« v Ljubljani, Knafjeva ulica 5, in stane

broširan: 10 din, s poštnino in odpremo 11 din;

vezan v platno: 15 din, s poštnino in odpremo 16,50 din.

Po sprejetju naročila vam založba takoj pošlje položnico.

Golar Manko:

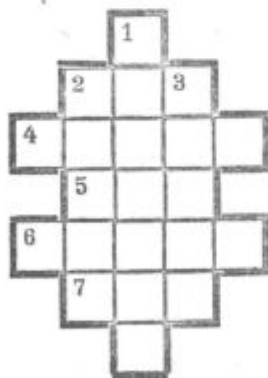
Nela kuha

Nela kuha svoji punčki juho,
pesek ji je moka iz pšenice,
sol so kamenčki prav drobni,
palčica je mesto žlice.

Vodo v lonček je nalila,
potlej jo na soncu huha,
vanjo pesek, drobne kamne —
oj, že kuhana je juha.

Zvrhan krožnik te dobrote
punčki Metki brž prinese,
toda kremži se, ne mara juhe —
»Kaj, sicer pokličem koj črauhel!«

»Kaj, mar res ne maraš jesti?
Oh, to križ je z majhno deco,
človek res ne ve, kaj naj vam skuha,
križ je z vami, primejduha!«

Križanka

Vodoravno: 2. iglasto drevo; 4. cvetni prah; 5. kralj živali; 6. podzemski delavec; 7. rastlina.

Navpično: 1. seznam praznikov; 2. užitna rastlina; 3. dokazna palica.

Rešitev križanke

Vodoravno: 2. kos; 4. hokeyj; 6. sukanec; 7. dolar; 8. miš; 9. tek.

Navpično: 1. pokal; 2. kokoš; 3. senat; 4. hudič; 5. jereb

G Th Rotman:

Usodna nogometna igra

- 3 Švrkl je zletela žoga po ozki ulici; frkl je priletela nazaj, in to se je ponavljalo čedalje bolj divje in nepremišljeno. Tedajci pa je naš Mihec pognal žogo tako silovito, da je šinila skozi vrata in naravnost na cesto... In oh, zdaj bomo videli, s čim je naš Mihec na svoj rojstni dan gostil svoje bližnje!

4. Mihčeva žoga je v lepem loku zletela preko ceste, padla nizdol in zadela motornega kolesarja, ki je z vso brzino prihrumel svojo pot, prav v levo oko. Posledice so bile strašne: motorni kolesar je izgubil oblast nad vodilom in zavozil po pločniku in odtod v neko mesarjijo, ki je bila baš odprta.

(Dalje prihodnjič).